

Historik för Ätråns vattenvårdsarbete

Ätråns Vattenvårdsförbund bilades 1973 och en av grundarna var Bengt Fransson, Åsarp Falköping. Detta var en tid då intresset för vattenvården inte hade varit särskild stor från många håll, men det var ett intresse som ökade och det var en fråga som kommunerna började stödja, bl.a. genom att ge bidrag till septitankar, minns Bengt.

Bengt var en byggarbetare som redan på denna tid var kommunalt engagerad och särskilt vurmade han för den politiska ideologin, naturvården och vattenvården. Han har idag även arbetat i 32 år i hembygdsföreningen och intresserat sig för hembygdsvården i Åsarp och Ekehagens forntidsby. Hembygd, natur och vatten är saker som alla hör ihop enligt Bengt och han har under sina år hunnit hålla hela 940 föreläsningar och kåserier.

Enligt honom var det förr i tiden viktigast att ha bröd för dagen och naturskyddet var inte det som människor värnade om i första hand. Från sin branch minner han sig särskilt att det bl.a. inte var vanligt med bra rening från lägenheter innan 50-talet *"avloppet gick ut i brunn och fortsatte ner till åa, så ä vi å mät"* säger Bengt *"och det var ju i Falkenberg de fick ta emot allt skräpet."*

Det fanns dock flera som brann för bevarandet av vatten och även politikern Bertil Johansson från Falkenberg var en av initiativtagarna till vattenvårdsförbundet. Vad som var aktuellt i Falkenberg var ex kalkning av vattendragen och där var Bertil primus motor, enligt Bengt. *"Elmo gjorde insatser det kommer jag ihåg, kanske lite utöver vad myndigheterna la på dom."*

Ätrons Vattenvårdskommitté

Egentligen startade den första organisationen redan 1970 då Ätrons vattenvårdskommitté bildades på initiativ av länsstyrelsen. Det gjordes då utredningar som visade att försämringen av Ätrons vatten berodde på en rad faktorer: utsläpp av avloppsvatten från tätorter, industrier och till viss mån från jordbruk och glesbebyggelse. Utlakningsvatten från åkermark och avfallsanläggningar samt utbyggander av forssträckor som också i viss utsträckning orsakade minskad syrehållning i vattnet. Detta hade alltså lett till en försämrade vattenkvalité som påverkade bl.a. bad och fiske.

Ätran hade enligt utredningen stor betydelse för fiske av lax där det bedömdes att 75% av den halländska laxen som fångades tillhörde Ätrons laxstam. Utredningen visade också att Ätran hade betydande kräftfiske och att tillgången på ål hade minskat under de senaste 30-40 åren. Detta p.g.a. den omfattande regleringen av huvudfåran, vilket medförde att ålen saknar uppvandringsmöjligheter.

”Fiskeriexperter anser att om ej särskilda åtgärder vidtages i vattendraget kommer ålförekomsterna inom Ätrons övre vattensystem att upphöra inom relativt nära framtid” är en slutsats som går att läsa i utredningen. Kommittén listade därmed åtgärder för vattenvårdande åtgärder för tätorter, industrier, jord- och skogsbruk samt samhällsplanering och vilka övervakningsorgan som har ansvaret enligt gällande lagstiftning. Bland

dessa gick att finna (för utförligare lista se sista sidan):

“Olämpligt placerade avfallstippar bör uppmärksammas och omgående nedläggas.”

“Utspridning av gödsel på tjälad mark och i omedelbar närhet till vattendraget bör undvikas.”

“Nya starkt vattenförorenande industrier bör ej tillåtas uppkomma inom de delar av vattendraget som har ett betydelsefullt fiske eller vattentäktsintresse.”

Ätrons vattenvårdsförbund

Ätrons vattenvårdsförbund bildades 1973. Som underlag fanns den målsättning som gemensamt tagits fram i vattenvårdskommitténs vattenvårdsprogram.

Målsättningen för Ätrons Vattenvårdsförbund var att se till att vattnet i sträckorna Gullered – Åsunden, utflödet ur Yttre Åsunden – Svenljunga samt Lia – Ätraforsdammen skulle hålla sån vattenbeskaffenhet så det lämpas för fiske av laxartade fiskar (SNV 1968:1).

Ytterligare ett mål är att vattnet skall kunna hålla sådan vattenbeskaffenhet som motsvarar enkelt reningsförfarande för vattenförsörjning.

För att nå dessa mål har föreningen sedan

starten mätt vattenkvaliteten inom Ätrans avrinningsområde i ett av länsstyrelserna fastställt recipientkontrollprogram. Även mer omfattande trendanalyser har gjorts, var tredje till femte år, av uppmätta värden. Ätrans vattenvårdsförbund tog i samband med sitt 25-årsjubileum fram en utredning

”Från källa till hav” som visade källfördelningen av näringstillförseln och punktkällor av giftiga ämnen i Ätrans vattensystem.

Rapporten visar källfördelningen inom 65 delavrinningsområden. Enligt förordet utgör rapporten ett underlag för kostnadseffektiv samordning av kommande åtgärdsprogram för att värna Ätrans rena vatten och dess unika biologiska mångfald (Läs mera på länken: [Från källa till hav Rapport Ätran 1998](#))

Ätrans vattenråd

Ätrans vattenvårdsförbund beslutade 2006-2007 att gå vidare från Ätrans vattenvårdsförbund som funnits sedan 1973 till att bilda Ätrans vattenråd vilket är den organisation som existerar idag.

Ätrans vattenvårdsförbund tog med delfinansiering av Västerhavets vattendistrikt och experthjälp från SWECO fram en rapport som utgjorde ett underlag och stöd för medlemmarna att bilda och organisera arbetet med det nya vattenrådet (läs mera på länken: [Ätrans vattenråd förstudie 2006](#)).

Ätrans vattenråd har en samordnande roll för alla aktörer som använder och planerar vattentillgångarna på olika sätt. Förutom de sju kommunerna Borås, Falköping, Gislaved, Ulricehamn, Tranemo, Svenljunga och Falkenberg är de areella näringarna (LRF, Södra), industrier, kraftbolag, fiskevattenägare och ideella organisationer medlemmar i Ätrans Vattenråd. Finansiering av vattenrådets verksamhet sker dels av medlemmarna och dels genom bidrag från t ex vattenmyndigheten. Rådet bildar nu nätverk för frågor som berör recipientkontroll, reglering, näringsämnen och fiske.

EUs ramdirektiv för vatten (EG-direktiv 2000/60/EG), oftast kallat för vattendirektivet, innebär att vi skall arbeta gemensamt inom Ätrans avrinningsområde med vattenvårdsfrågorna och fastställer att vi skall samarbeta för att nå god ekologisk status till 2015.

Denna europeiska tanke om gemensam vattenförvaltning inom hela avrinningsområden har således präglat arbetet med vård och omsorg om Ätrans vattentillgångar sedan 1970-talet.

För att arbete med bevarande av Ätrans fantastiska vatten måste det finnas eldsjälar som engagerar sig och en av dem vi tackar är Bengt Fransson från Åsarp som avslutar med ”Jag har inte reflekterat så mycket på detta men en har haft förmånen att vara med på ett hörn. Men en får la säja att en är tillfredsställd över vad en har åstadkommit”.

Befintliga tätorter

Samtliga tätorter med mer än 200 personer bör före utgången av 1974 ha utbyggt reningsdammar för biologisk behandling och kemisk fällning.

Utlakning av pressvatten från avfallsanläggningar bör ingående studeras och vid behov åtgärdas mot vattenförorening.

Olämpligt placerade avfallstippar bör uppmärksammas och omgående nedläggas.

Föroreningar från dagvatten i tätorter bör uppmärksammas och vid behov motverkas på lämpligt sätt.

Befintliga industrier

Dessa bör snarast genom bättre reningsanordningar och/eller processtekniska åtgärder, söka att så långt som är möjligt minska sina utsläpp av vattenförorenande ämnen genom utnyttjande av lämplig renings- och processteknik.

Vid barkupplag bör sådana åtgärder vidtagas att utlakningsvattnet ej dräneras ut i vattendragen.

Jord- och skogsbruk

Föroreningarna från jordbruket är påfallande stora särskilt i vattenområdets nedre del. Med anledning härav bör jordbrukets utsläpp av vattenförorenande ämnen snarast bli föremål för skärpt uppmärksamhet.

Främst bör lagringsbehållare för gödselvatten från djurstallar överses och förbättras så att otillåtna utsläpp i vattendrag ej kan förekomma.

Utspridning av gödsel på tjälad mark och i omedelbar närhet till vattendraget bör undvikas.

Pressaft från ensileringsanläggningar skall uppsamlas i tillräckliga lagringsbehållare.

Konsekvenserna i vattendraget genom användande av konstgödselämnen inom jord- och skogsbruk bör följas med uppmärksamhet.

Anläggningar med mer än 1000 slaktsvin eller 10.000 fjäderfän skall prövas enligt gällande miljölagstiftning.

Även mindre anläggningar bör prövas på liknande sätt.

Tillkommande tätortsbebyggelse och industrier

Nya tätorter eller utökning av befintliga bör planeras väl och förses med sådana vattenvårdsanläggningar att den angivna målsättningen kan upprätthållas.

Nya starkt vattenförorenande industrier bör ej tillåtas uppkomma inom de delar av vattendraget som har ett betydelsefullt fiske eller vattentäktsintresse.

I övrigt bör vattenförorenande industrier tillåtas endast inom ramen för den angivna målsättningen.

Övervakningsorgan

Ätrans vattenvårdsplan och dess praktiska uppföljning bör handhas av ett särskilt organ (kommitté, förbund e dyl.) sammansatt av berörda statliga och kommunala myndigheter.

Den huvudsakliga uppgiften bör vara att fortlöpande kontrollera vattensystemet samt vid behov lämna förslag till vattenvårdande åtgärder.